[2021] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 194
ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ & ਅਨੁਸਾਰ
ਬਨਾਮ
ਓਂਕਾਰ ਨਾਥ ਧਰ
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6619 ਦੀ 2014)
ਅਗਸਤ 05, 2021
[ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ:

ਧਾਰਾ 21 – ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਆਸਰੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ – ਫੈਸਲਾ: ਆਸਰੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਸੇਵਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤਾਂ ਲਈ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਫਤਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਬਤੌਰ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਲਾਰਜੈਸ ਦੀ ਵੰਡ – ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪਦਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ – ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਵਿਕਲਪਿਕ ਆਵਾਸ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ, ਉਹ ਵੀ ਨਾਮਮਾਤਰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ ਨਾਲ, ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਦੇ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੇਵਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਹੈ – ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ-ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ, ਨੂੰ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ, ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਾਰਨ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਜੇ ਐਲ ਕੌਲ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ – ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਮਾਨੇ ਅਤੇ ਅਤਾਰਕਿਕ, ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਡ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੀ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪਰਿਸਰ ਦਾ ਖਾਲੀ ਭੌਤਿਕ ਕਬਜ਼ਾ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਸੁਪਰਐਨੂਏਸ਼ਨ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ 15 ਸਾਲ ਬਾਅਦ – ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੈਮਿਸਿਜ਼ (ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ਾਧਾਰੀ ਦਾ ਨਿਕਾਸ) ਐਕਟ, 1971.

ਧਾਰਾ 142 – ਜੇ.ਐਲ. ਕੌਲ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ – ਜੇ.ਐਲ. ਕੌਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼, ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪੁਨਰਵਾਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਰਿਟਾਇਰਡ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ – ਫੈਸਲਾ: ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ, ਧਾਰਾ 142 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਬੰਧਨਯੋਗ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਜੇ ਐਲ ਕੌਲ' ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ ਖਾਸ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਸੀ ਆਰਟ. 142 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ - ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ JL ਕੌਲ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਅਤੇ, JL ਕੌਲ ਦਾ ਕੇਸ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦਫਤਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਹੁਦੇ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਕੇਵਲ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਫਤਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਾਰਨ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਹਮਦਰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਵਿਕਲਪਿਕ ਆਵਾਸ ਅਲਾਟ ਕਰਨਾ ਉਹ ਵੀ ਨਾਮਮਾਤਰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ ਨਾਲ, ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਦੇ ਅਸਲ

ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੇਵਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਹੈ। ਹਮਦਰਦੀ ਚਾਹੇ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਅਸਲੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਡ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। [ਪੈਰਾ 13]

1.2 ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਨਕਦ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਡ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦਾ ਕੋਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਟਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣਨ ਦਾ ਜਾਂ ਟਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਕਦ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਿਕਲਪਿਕ ਟਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਰਜੰਟ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਸ਼ਰਾਯ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦ ਕਾਰਨ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਆਸ਼ਰਾਯ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਆਵਾਸ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਝੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਮੁਸੀਬਤ ਰਾਜ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। [ਪੈਰਾ 14]

1.3 ਜਵਾਬੀ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਖਿੱਚੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 15 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਵਿਕਲਪਿਕ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਨਾਲ ਹੀ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਨਾਲ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਨਾਮਮਾਤਰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ 'ਤੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਕੋਈ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਸੇਵਾਰਤ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਲੈ ਸਕਣ। ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਸੇਵਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

1.4 ਜੇ.ਐਲ. ਕੌਲ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁਨਰਵਾਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 31 ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟ. 142 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਰੇਸ਼ੋ ਡਿਸਾਈਡੈਂਡੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ। [ਪੈਰਾ 16][208-B-D] 1.5 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਡ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੀ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਦੇ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਅੱਤਵਾਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਮਾਨੇ ਅਤੇ ਤਰਕਹੀਣ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ 31.10.2021 ਤੱਕ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸੁਪਰਐਨੂਏਸ਼ਨ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ 15 ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਿਮਿਸਿਜ਼ ਦਾ ਖਾਲੀ ਭੌਤਿਕ ਕਬਜ਼ਾ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 20, 21]

ਜੇ.ਐਲ. ਕੌਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ (2010) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 371 : [2009] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 452 – ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ

[2006] 6 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 512 ਪੈਰਾ 17 ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6619 ਦੀ 2014.

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 07.07.2011 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਦਰਭ L.P.A. ਨੰਬਰ 1128 ਦੇ 2011(O&M) ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਮਿਸ. ਵਿਮਲਾ ਸਿਨਹਾ, ਮਿਸ. ਸੀਮਾ ਬੇਂਗਾਨੀ, ਰਾਜਨ ਕੁਮਾਰ ਚੌਰਾਸੀਆ, ਅਮਰੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਮਿਸ. ਸੁਸ਼ਮਾ ਸੂਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਯੋਗਿੰਦਰ ਹੰਦੂ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ 07.07.2011 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਇਕਲੌਤੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੱਕ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਦੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹ1$_{SUPERSCRIPT}$ 1989 ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਜੰਮੂ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਾਂਤਰਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਗੁਪਤਚਰ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ 31.10.2006 ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਸੁਪਰਨਿਊਮੇਸ਼ਨ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

2. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਯਤਾ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਧਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਾਲ ਲਈ ਘਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਧਾਰ ਨੇ 18.6.2007 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਯਤਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਨਾਮਮਾਤਰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਾਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦਾ ਸੰਭਵ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

3. ਧਾਰ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੇਮਿਸਿਜ਼ (ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ਾਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਛੱਡਾਉਣ) ਐਕਟ, 19712$_{SUPERSCRIPT}$ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਧਾਰ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਕਬਜ਼ਾ ਛੱਡਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤਿਰਿਕਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦਿੱਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ। ਧਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤਿਰਿਕਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜੋ 19.08.2009 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸਨ, ਜੋ 24.10.2010 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

4. ਸਿੱਖਿਆ ਇਕਲੌਤੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਜੇ.ਐਲ. ਕੌਲ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕਿ ਧਾਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਬਜ਼ਾ ਛੱਡਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰੋਕ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰ ਨੂੰ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਨਾਮਮਾਤਰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ 'ਤੇ ਵਿਕਲਪਿਕ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

5. ਜੇ.ਐਲ. ਕੌਲ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ 1989-90 ਵਿੱਚ ਜੰਮੂ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸੁਵਿਧਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਜੰਮੂ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੇ 06.10.2009 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ 54 ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 23 ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਖਾਲੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਦਕਿ 31 ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਅਜੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। 37,280 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਸਮੇਤ ਆਵਾਸ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ 5,000 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਸ

ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਕਿਰਾਏ ਅਤੇ ਘਟਨਾਤਮਕ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

“(b) ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ: ਤਿੰਨ ਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ @ ਹਰੇਕ ਲਈ 20.00 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੁੱਲ 60.00 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ। ਵਿਕਲਪਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਹਨਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਕਿਰਾਏ ਅਤੇ ਘਟਨਾਤਮਕ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ 1.00 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜੋ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ।”

6. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੇ.ਐਲ. ਕੌਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੀ:

“8. ਉਪਰੋਕਤ ਹਲਫਨਾਮਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਨੇ ਸਰੋਤ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਤੱਥ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ/ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

9. ਉਪਰੋਕਤ ਹਲਫਨਾਮਾ/ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਮਿਸਜ਼. ਪੂਰਨਿਮਾ ਭਾਟ ਕਾਕ, ਲੈ. ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਅਨੀਸ ਸੁਹਰਵਰਦੀ, ਲੈ. ਕੌਂਸਲ ਲਈ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।” ਅਸੀਂ ਇਸ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜਦ ਤੱਕ ਰਾਜ 31 ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸੇਵਾਮੁਕਤ/ਬੇਘਰ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਆਵਾਸ ਰੱਖਣਗੇ।”

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰਹਾਰੀ (I) ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ.4$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਪੂਰਵ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨਿਯਮ, 1997 ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਹਾਰੀ (II) ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ.5$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਵ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਘਰ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਐਸ.ਡੀ. ਬੰਦੀ ਬਨਾਮ ਡਿਵੀਜਨਲ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਅਫਸਰ, ਕਰਨਾਟਕ ਸਟੇਟ ਰੋਡ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ.6$_{SUPERSCRIPT}$ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਸਾਗਰ ਤਿਵਾਰੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ.7$_{SUPERSCRIPT}$

8. ਮਿਸਟਰ ਹੰਦੂ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਿਜੇ ਮਾਮ8$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਸਨ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਘ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪਰ ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ. ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਾਮਾਨਿਆ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਕਲਪਿਕ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਸੰਘ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 24 ਕਬਜ਼ਾਕਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਬਾਰਡਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੇ ਪੂਰਵ ਡਾਇਰੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ 1993 ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(d) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਜੀਵਨ, ਆਜ਼ਾਦੀ, ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗਰਿਮਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਹਨ ਜਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਈ, 2008 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਯੂ.ਐਨ. ਕਮੇਟੀ ਆਨ ਇਕਨਾਮਿਕ, ਸੋਸ਼ਲ ਅਤੇ ਕਲਚਰਲ ਰਾਈਟਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅੰਤਰਾਲਾ, ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ [ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.]

ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ। ਸਿਦਾਂਤ 7, ਅੰਤਰ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ

ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੇ.ਐਲ. ਕੌਲ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਨੂੰ ਵੀ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਦਿੱਲੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਅੰਤਰ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“16. ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਕੁਝ ਮੌਲਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਪਸ ਮੰਗਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੁੱਦਾ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਲਈ ਅਸਾਧਾਰਣ ਉਪਾਅ ਦੀ ਮੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ ਨਿਆਂ ਦੀ ਵਿਤਰਣਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਆਂ, ਪਰ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਦਯਾ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਵਿਅਵਹਾਰਕ ਬਣਾਉਣਾ, ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਹਿੰਸਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ।

17. ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਲ ਅੰਦਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਤੁਚਛੀਕਰਨ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰੰਗ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਉਸ ਐਂਗਲ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ ਜ਼ਰੂਰ ਉਚਿਤ, ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਅਤੇ ਸਹੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਿਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੰਗ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਦਿਆਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਉੱਭਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ, ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

xxx xxx xxx

31. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਿਟਾਇਰਡ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਰਗੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੀਹੈਬਿਲੀਟੇਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਰੀਹੈਬਿਲੀਟੇਟ/ਵਿਕਲਪਿਕ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਕੋਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਰੀਹੈਬਿਲੀਟੇਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਪਰ ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ. ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਕੀਮ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂਚੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੀਹੈਬਿਲੀਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਯੋਗ ਨਾ ਪਾਏ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਤੁਰੰਤ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਖਰਚੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

9. ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਸ਼ਿਵ ਸਾਗਰ ਤਿਵਾਰੀ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰੀ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਾਰੀ ਬਾਹਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਗਿਆਰਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ (ਜਨਰਲ ਪੂਲ) ਨਿਯਮ, 1963 ਅਧੀਨ ਸੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸੇਵਾਰਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰੀ ਬਾਹਰ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਤਦ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ 8.11.1996 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ 60 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤਰਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਸੀ:

"3. …ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੀਵਨ, ਜੀਵਿਕਾ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਇੰਨੇ ਮਿਲੇ ਜੁਲੇ ਅਤੇ ਫਿਊਜ਼ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੀਵਿਕਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅਤੇ ਹਾਰਥ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਰਹਿਣ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ — ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇੱਕ ਘਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇੱਕ ਫੁੱਟਪਾਥ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੁੱਟਪਾਥ-ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਹੈ। ਲੋਕਸ ਕਲਾਸਿਕਸ ਓਲਗਾ ਟੈਲਿਸ

[ਓਲਗਾ ਟੈਲਿਸ ਬਨਾਮ ਬੰਬਈ ਨਗਰ ਨਿਗਮ, (1985) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 545] ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਨਵਾਬ ਖਾਨ ਗੁਲਾਬ ਖਾਨ [ਜੇ.ਟੀ. (1996) 10 ਐਸ.ਸੀ. 485] ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਫੁੱਟਪਾਥਾਂ 'ਤੇ ਜਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸੁਵਿਧਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਹੈ — ਚਾਹੇ ਉੱਚ ਜਾਂ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

xxx xxx xxx

40. ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਇਸ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ IV, VI, IX, X, XI ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ VII ਦੇ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ 'ਤੇ ਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਅਸਲ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਈ.ਏ.ਐਸ., ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਤੇ ਆਈ.ਐਫ.ਐਸ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਜਨਰਲ ਪੂਲ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਹ ਟੈਨਿਊਰ ਪੂਲ ਵਿੱਚ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਲਈ ਯੋਗ ਹਨ, ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

xxx xxx xxx 46. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੱਤਾ ਦੀ ਮਨਮਾਨੀ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਢਹਿ ਜਾਣ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਸੰਕਟ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਇੱਕ ਲਚਕਦਾਰ ਸਿਦਾਂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਰੀ ਬਾਹਰ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ, ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮੂਹਿਕ ਸੁਣਵਾਈ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਣਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਅੱਗੇ ਆਏ ਸਨ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਸ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਬਾਰੀ ਬਾਹਰ ਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਇ

xxx xxx xxx

95. ਅਖੀਰਕਾਰ, ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਘੋਟਾਲਾ ਜਾਂ ਸੱਤਾ ਦੀ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਪਬਲਿਕ ਫੰਕਸ਼ਨਰੀਜ਼ 'ਤੇ ਜੋ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੇ ਉਚਿਤ ਹਾਲਾਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਨਿਭਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਸੀਂ ਪੱਕਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਈ ਜਾ ਸਕੇ; ਅਤੇ ਆਸਰਾ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਬਿਊਰੋਕ੍ਰੇਸੀ ਉਤਨੀ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਚੰਗੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਗਵਾਈ, ਸਮਾਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ। ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 14-8-1947 ਦੀ ਅਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਬਲਿਕ ਫੰਕਸ਼ਨਰੀਜ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਸਭ ਲਈ ਆਸ ਦੇ ਯੁੱਗ ਦੇ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦੀ ਹੈ।" 10. ਐਸ.ਡੀ. ਬੰਦੀ ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਹ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਰੱਖਣਾ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਇੰਟਰ-ਅਲੀਆ, ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ: -

"33.18 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਪੀਕਰ/ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜੋ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ/ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਪੀਕਰ/ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ/ਬੇਦਖਲੀ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਅੰਦਰ।

33.19 ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੋਰਮ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰਨਿਊਮੇਸ਼ਨ/ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਅਵਧੀ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਰਯਾਪਤ ਕਾਰਨ(ਾਂ) ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਮਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

33.20 ਇਸ ਲਈ, ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਆਵਾਸ ਲਈ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਹਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਯਾਦਗਾਰ ਨੂੰ ਅਨੁਮਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

34. ਇਹ ਦੁਰਭਾਗਿਆਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਅਧਿਕਾਰੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਆਵਾਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਸ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਫਤਰ(ਾਂ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਆਵਾਸ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਫਰਜ਼ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਰਾਹਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇਸ ਅਵਜੇਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਪਰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਤਮ-ਸਮਝ ਲਈ। ਮਾਮਲਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਪਲੀਡਮੈਂਟ ਅਤੇ ਹਸਤਕਸ਼ੇਪ ਲਈ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

11. ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੂਰਵ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨਿਯਮ, 1997 ਬਣਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਹਾਰੀ (I) ਵਿੱਚ ਪੂਰਵ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਦਫਤਰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਸ.ਡੀ. ਬੰਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਹੋਲਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"37. ਜੇ ਅਸੀਂ ਗਵਰਨਰਾਂ, ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾਂ, ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਅਤੇ ਸਪੀਕਰ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਹੁਦਾ ਧਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ, ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੇਵਲ ਇੱਕ "ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿਹਾਇਸ਼" ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਘ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਬੰਗਲਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਰਾਜ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ 1981 ਦਾ ਐਕਟ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਅਤੇ 1997 ਦੇ ਨਿਯਮ, ਜੋ ਕੇਵਲ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 1981 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ, ਉਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

38. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਖਰੇ ਪੈਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਮਾਣਯੋਗ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਹੁਦਾ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੁਵਿਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, 1997 ਦੇ ਨਿਯਮ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ, ਜਦੋਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ "ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ" ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ 1981 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(2)(ਏ) ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

xxx xxx xxx

46. ਜਿਹੜੇ ਨਿੱਜੀ ਟਰੱਸਟਾਂ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਗਲਾ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬੰਗਲੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ/ਟਰੱਸਟਾਂ/ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਬੰਗਲੇ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਪਰਯਾਪਤ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ, ਬਿਨਾਂ

ਪਰਯਾਪਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕਿਰਾਏ ਦੇ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰਨਾ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਪਰਯਾਪਤ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਿਮਿਸਿਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਲੈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਿਮਿਸਿਸ ਦਾ ਉਚਿਤ ਕਿਰਾਇਆ ਵੀ ਵਸੂਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

12. ਲੋਕ ਪ੍ਰਹਾਰੀ (III) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ. ਮੰਤਰੀਆਂ (ਤਨਖਾਹਾਂ, ਭੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਵਿਧ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ) ਐਕਟ, 1981 ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ 2016 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪਰਿਣਾਮਸਵਰੂਪ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"16. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ, ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਲੋਕਤਾਂਤਰਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਵਾਜ਼ (ਵੋਟ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ, ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ, ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ., ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ, ਆਦਿ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਲਈ ਘਿਣਾਉਣਾ ਹੈ।

xxx
xxx
xxx

36. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਬੰਗਲੇ ਦਾ ਆਵੰਟਨ ਜੋ ਕਿ 1981 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(3) ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਨਤਕ ਦਫਤਰ(ਾਂ) ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 14 ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬੰਗਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੰਪਤੀ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜਨਤਕ ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਮਤਲਬ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ 1981 ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਐਕਟ, 1997 (8 ਦੇ 1997) ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 4-ਏ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਆਵੰਟਨ ਸਬੰਧੀ ਸਵਾਲ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਜਨਤਕ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਸਵਾਲ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਚਿਤ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀਪਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਗੇ।" (ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਦਫਤਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਆਵੰਟਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਸਿਰਫ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਹੀ ਮਤਲਬ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਫਤਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਾਰਨ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਸਥਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹਮਦਰਦੀ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਆਵੰਟਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਵਿਕਲਪਿਕ ਆਵਾਸ ਆਵੰਟਿਤ ਕਰਨਾ ਉਹ ਵੀ ਨਾਮਮਾਤਰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ ਨਾਲ, ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਮਤਲਬ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਹਮਦਰਦੀ ਚਾਹੇ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਅਸਲੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਡ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕ

ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

14. ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਨਕਦ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ ਲੈਣ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ ਦੀ ਥਾਂ ਨਕਦ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਿਸਥਾਪਿਤਾਂ ਨੂੰ ਹੰਗਾਮੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਕਲਪਿਕ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਸਰਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੈ ਜੋ ਆਸਰਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਸ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਝੱਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਰਾਜ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇ।

15. ਮਿਸਟਰ ਹੰਦੂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਆਸਰਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 21 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਆਸਰਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਆਸਰਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਲੱਖਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਵਰਗ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਕਮਾਈ ਹੈ, ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਲਾਭ ਲਏ ਹਨ, ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ, ਰਾਜ ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਦਾ ਵਿਤਰਣ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ। ਵਿਸਥਾਪਿਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਰਗ ਪਸੰਦੀਦਾ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਹੋਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਆਸਰਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਿਰ 'ਤੇ ਛੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਬ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ ਵਿੱਚ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਆਸਰਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇ.ਐਲ. ਕੋਲ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁਨਰਵਾਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 31 ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 142 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਏ.ਬੀ.ਐਸ. ਮਰੀਨ ਪ੍ਰੋਡਕਟਸ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਅਨੁਚਛੇਦ 142 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੇਸ਼ੋ ਦੇਸੀਦੇਂਡੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਅਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਖਾਸ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਹਤ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“26. ਵਿਛੋੜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਗੱਲ। ਅਕਸਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਢਿੱਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਖਾਸ ਤੱਥਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਖਤੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇਣ ਲਈ, ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼/ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਚਛੇਦ 142 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਨਾ ਕਿ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ, ਬਲਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 142 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਵੇਲੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ/ਢਿੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਅਨੁਚਛੇਦ 142 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ, ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 142 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ/ਢਿੱਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ

ਲਈ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੇਸ਼ੋ ਦੇਸੀਦੇਂਡੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਅਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ, ਅਨੁਚਛੇਦ 142 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਅਨੁਚਛੇਦ 142 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ।"

(2006) 5 SCC 72 17. ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਰਾਮ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਖਾਸ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ, ਅਨੁਚਛੇਦ 142 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"23. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਗਲਾ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਬਜ਼ੋਰਪਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜੀ. ਗੋਵਿੰਦ ਰਾਜੁਲੂ ਬਨਾਮ ਏ.ਪੀ. ਸਟੇਟ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ [1986 ਸੁਪਲੀ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 651 : 1987 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 71] ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਪੂਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 657, ਪੈਰਾ 1-2)

"1. ਅਸੀਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਟੇਟ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

2. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਦਾ ਸੁਰ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 142 ਅਧੀਨ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਚਛੇਦ 141 ਅਧੀਨ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਅਨੁਚਛੇਦ 142 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਗੋਵਿੰਦ ਰਾਜੁਲੂ [1986 ਸੁਪਲੀ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 651 : 1987 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 71] ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਉਮਾਦੇਵੀ (3) [(2006) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : 2006 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 753] ਵਿੱਚ ਨਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ : (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 39, ਪੈਰਾ 46)

"ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯਮਤੀਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

18. ਇਸ ਲਈ, ਜੇ.ਐਲ. ਕੌਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਿ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਵਾਸ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ ... ਅਨੁਚਛੇਦ 142 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪੁਨਰਵਾਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

19. ਧਾਰ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਖਿੱਚੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 15 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਵਿਕਲਪਿਕ ਆਵਾਸ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਨਾਲ ਹੀ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਵੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਦੀ ਨਾਮਮਾਤਰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ 'ਤੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਕੋਈ ਅਟੂੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਸੇਵਾਰਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਲੈ ਸਕਣ। ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਰਿਟਾਇਰੀਜ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿਟਾਇਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਵਾਸ ਸੇਵਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਹੈ। ਜੇ.ਐਲ. ਕੌਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਟਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਟਰਾਂਜਿਟ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਨਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਰਹਿਣ ਲਈ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ

ਲਈ ਪੈਸੇ। ਧਾਰ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਅਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਬਿਊਰੋਕ੍ਰੇਸੀ ਦੇ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਾਲਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭ੍ਰਾਮਕ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਅਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਗੇ। ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਦਾਨ ਅਤੇ ਵਰੀਅਤਾਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਸੇਵਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਅਨਿਆਇਆ ਹੈ। ਧਾਰ ਵਰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਦਯਾ ਦਾ ਭਾਵ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਵਾਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਸੇਵਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤਾਂ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਟਾਇਰੀਜ਼ ਲਈ ਦਾਨ ਅਤੇ ਲਾਰਜੈਸ ਦੇ ਵਿਤਰਣ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

20. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਡ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਨੂੰ, ਜੋ ਅੱਤਵਾਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਸ ਦੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੀ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਦੇ ਗੈਰ-ਮੰਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਆਦੇਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਮਾਨੇ ਅਤੇ ਅਤਾਰਕਿਕ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

21. ਨਤੀਜਤਨ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਵਾਬੀ-ਧਾਰ ਨੂੰ 1.10.2021 ਤੱਕ, ਜਾਂ ਕਿ, ਉਸ ਦੀ ਸੁਪਰਐਨੂਏਸ਼ਨ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ, ਪ੍ਰਿਮਿਸਿਸ ਦਾ ਖਾਲੀ ਭੌਤਿਕ ਕਬਜ਼ਾ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

22. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਉਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਨ, 15.11.2021 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦਿਨ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate